

TESAM Akademi Dergisi

Journal of TESAM Academy

ISSN 2148-2462 / E-ISSN 2458-9217

Stratejik Düşünceden Ortak Eyleme AB'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası ve Avrupa Savunma Bütünleşmesi

From Strategic Thinking to Common Action, EU's Common Security and Defense Policy and European Defense Integration

Öz

Avrupa Birliği'nin Küresel Stratejisi, "stratejik düşünce" ile Ortak Dış ve Güvenlik Politikasının (ODGP) önceliklerini ortaya koyarken, "ortak eylem" ile de Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının (OGSP) faaliyet alanını genişletmiştir. Dolayısıyla, çalışmanın amacı, stratejik düşünceden ortak eyleme giden Küresel Stratejinin OGSP'nin içeriğini nasıl derinleştirdiğini araştırmak ve bu değişikliğin AB'nin siyasi bütünleşme süreci içindeki yerini Avrupa Savunma Bütünleşmesi üzerinden sorgulamaktır. Nitel araştırma metodunu kullanan bu çalışma, nitel veri toplama yöntemlerinden doküman analizini kullanmıştır. Tümevarım yöntemiyle OGSP konusunda bütüncül bir yapı ortaya koymaya çalışan bu araştırma makalesi, ODGP'nin yeni özelliklerini ortaya koyarken, OGSP'nin Avrupa bütünleşmesi içindeki yerini yeniden tanımlamıştır. Sonuç olarak, Küresel Strateji ile AB üye devletleri arasında güvenlik ve savunma konularında yakınlaşma sağlanmış ve OGSP, artan askeri unsurlarla etkinlik kazanmaya başlamıştır.

Anahtar kelimeler: Avrupa Birliği, Küresel Strateji, ODGP, OGSP, Avrupa Savunma Bütünleşmesi

Abstract

While the European Union's Global Strategy revealed the priorities of the "strategic thinking" and the Common Foreign and Security Policy (CFSP), it expanded the scope of the Common Security and Defense Policy (CSDP) with "joint action". Therefore, the aim of the study is to investigate how the Global Strategy, which goes from strategic thinking to joint action, deepens the content of the CSDP and to question the place of this change in the EU's political integration process through European Defense Integration. Using the qualitative research method, this study

Gökhan AKŞEMSETTİNOĞLU

Doç. Dr.,
Çankaya Üniversitesi, İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve
Uluslararası İlişkiler Bölümü.
gokhana@cankaya.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6990-6834

Cilt / Issue: 10(1) 25-50
Geliş Tarihi: 26.04.2022
Kabul Tarihi: 20.01.2023

Atf: Akşemsettinoglu, G. (2023). Stratejik düşünceden ortak eyleme AB'nin ortak güvenlik ve savunma politikası ve Avrupa savunma bütünleşmesi. *Tesam Akademi Dergisi*, 10(1), 25-50. <http://dx.doi.org/10.30626/tesamakademi.1245651>

used document analysis, one of the qualitative data collection methods. This research article, which tries to reveal a holistic structure on CFSP with the inductive method, redefines the place of CSDP in European integration, while revealing the new features of CFSP that emerged according to the differentiating dynamics of the global system shaped by crises. As a result, a convergence was achieved between the Global Strategy and EU member states on security and defense issues, and the CSDP began to gain effectiveness with increasing military elements.

Keywords: European Union, Global Strategy, CFSP, CSDP, European Defense Integration

Extended Abstract

In 2016, the European Council adopted a document titled “Global Strategy on EU Foreign and Security Policy”. This document emphasized changing global environment and the challenges and opportunities it presented for the EU has set forth two complementary objectives: “strategic thinking” and “joint action”. This study on the European Union’s Common Security and Defence Policy (CSDP) and European Defence Integration is based on the strategic thinking and joint action announced by the Global Strategy. The aim of the study is to investigate how the Global Strategy has changed the content of the EU’s Common Security and Defence Policy. The study also intends to explain European Defence Integration, as a part of the EU’s political integration process. Adopting the qualitative research method, this study tries to present a holistic structure to the CSDP issue by examining the written documents of the EU. The study basically refers to the implementation/progress reports published by the European External Action Service. It also includes academic publications, related with the Global Strategy, that have entered the literature in recent years.

The strategic thinking, which is the first component of the Global Strategy, emphasizes that the EU should take more responsibility, manage interdependence and have a global perspective. In this context, strategic thinking is based on five priorities, which identify the Global Strategy, in total. Accordingly, as the first priority, the EU, as a global stakeholder, should deepen its partnerships with other states. Increasing the resilience of states and societies is the second priority of the Global Strategy. In this sense, the EU should pursue an active and credible enlargement policy and make new commitments to its partners within the framework of the redesigned Neighbourhood Policy. Bringing an

integrated perspective to conflicts, the third priority of the Global Strategy should include comprehensive agreements based on broad, deep and enduring regional and global partnerships. The fourth priority of the Global Strategy is to establish regional orders that provide cooperation, to manage security concerns well, to benefit from the economic gains of globalization, and to express cultures and identities. Finally, the fifth priority of the Global Strategy that is the adopting global governance represents the transformative effects of the EU, such as expanding membership, universality, multilateral disarmament and arms control.

The joint action, which is the second component of the Global Strategy, dwells on increasing resistance for the neighbouring countries and bringing integrated approach to the resolutions of conflicts. The Global Strategy has emphasized that some steps should be taken so that EU member states can take joint action and implement the priorities set by strategic thinking. The first step in this regard is “determining capability development priorities”. Accordingly, the European External Action Service should make recommendations to increase the responsiveness of civilian crisis management, based on on-going work in the field of security and identifying necessary needs. The second step is to “deepen defence cooperation”. This issue requires member states to develop economies of scale and use resources more efficiently. The third step is the “adjustment of EU structures for situational awareness, planning and execution”. Accordingly, the EU should improve its capacity to plan and conduct civil and military operations in order to respond to crises more quickly, effectively and smoothly in general. The fourth step is to “increase financial solidarity and flexibility”. Accordingly, member states should strengthen solidarity, efficiency and flexibility and conduct a comprehensive assessment of funding to improve the CSDP’s responsiveness. The fifth step is to adopt “Permanent Structured Cooperation” (PESCO), which is based on strengthening cooperation on external security and defence issues in order to protect the EU and its neighbours. These five steps have prepared member states to move from strategic thinking to joint action.

The CSDP, reframed by the Global Strategy, has become a foundation for European Defence Integration. The European Defence Integration is analysed in two parts. In the first part, which is explained with operations and an integrated approach, the European Defence Fund is used as a tool. For this part, Atalanta and Sofia are successful operations that can be given as an example of an integrated approach. Meanwhile, the European Defence Fund has emerged as a mechanism capable of

expanding the EU's strategic independence and has put into practice the idea of benefiting from member states' financing. The second part of the European Defence Integration is explained by capability development and the resilience of societies. The resilience, which combines a comprehensive approach with effective multilateralism focuses on the complexity and obscurity of threats, emphasizing the impossibility of predicting threats. Meanwhile, the principle of utilitarianism, in which both parts of the European Defence Integration are affected, supports flexible international activism as a guiding principle for external action and CSDP.

In fact, the EU evaluates the security of its member states by considering the security of neighbouring states. In this sense, it is important to note that the EU attaches importance to the resilience of neighbouring societies and develops an integrated approach to conflicts. In this sense, the EU participates in military and civilian operations, responsible for planning and implementation in areas such as peacekeeping and strengthening international security. Therefore, the Global Strategy has brought both an internal change to the CSDP issue and has pursued effective external operations. All these developments are effective but not yet sufficient steps for the political integration of the EU. Considering the developments in the CSDP in recent years, it is seen that the EU needs to be more united at home as well as to be more efficient as a global player in abroad. Within this framework, "principled utilitarianism" is a guiding principle for the proposed external actions within the scope of global governance and thus for the CSDP. As a result, the Global Strategy has provided a space-expanding action on common foreign, security and defence issues. In that context, integrated approach, resilience and principled utilitarianism, have also revealed a concept called European Defence Integration that will be studied by other researchers, in detail.

Giriş

Avrupa Konseyi, 2013 yılının Aralık ayında Avrupa Birliği (AB) Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi'nden krizler sonucu değişen küresel çevre ve bunun AB için ifade ettiği zorluklar ve fırsatlar hakkında stratejik bir değerlendirme yapmasını istemiştir. Bunun üzerine Yüksek Temsilci Federica Mogherini, 2014 yılının Eylül ayında AB'nin dış ve güvenlik politikası hakkında stratejik değerlendirme yapacak bir çalışma grubu oluşturmuştur (Hage, 2020, s. 636). Mogherini, üzerinde çalışılacak stratejinin sadece bir eylem planı olmaması gerektiğini, aynı zamanda AB'ye ve üye devletlere ortak bir yön duygusu sağlaması gerektiğini ifade etmiştir (Tocci, 2016, s. 464).

Yüksek Temsilci Mogherini tarafından 2015 yılında yapılan stratejik değerlendirme, dünyayı hem zorluklar hem de fırsatlar getiren bağlantılı, çekişmeli ve karmaşık bir yer olarak tanımlamıştır. Buna göre dünya, özellikle AB'nin Doğu'sundaki ve Güney'indeki komşuları için çekişmeli ve çatışmalı hale gelirken, güç Batı'dan Doğu'ya kaymış ve devlet sınırlarının ötesine yayılarak karmaşık bir hale gelmiştir. Mogherini, hazırlanan stratejinin, olası bölünme ve dağılma zamanlarında, AB içindeki birlik duygusunun yeniden alevlenmesine katkıda bulunabileceğini de belirtmiştir (Tocci, 2017, s. 489). Dolayısıyla, Yüksek Temsilci Mogherini, 28 Haziran 2016 tarihinde Avrupa Konseyi'ne "AB Dış ve Güvenlik Politikasına İlişkin Küresel Strateji" başlıklı bir belge sunmuştur. Bu belgeye göre "Küresel Strateji" birbirini tamamlayan iki yapı ortaya koymuştur: "stratejik düşünce" ve "ortak eylem". Stratejik düşünce ile tüm aktörler arasında bir yaklaşma sağlamak istenirken, ortak eylem ile de stratejik düşünce sonrası gerçekleşecek bir faaliyet dönemi öngörülmüştür (Tocci, 2016, s. 471). Dolayısıyla, stratejik düşünce, AB'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikasının (ODGP) yeni özelliklerini ortaya koyarken, ortak eylem de ODGP'nin ayrılmaz bir parçası olan Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının (OGSP) askeri ve sivil operasyonlarının alanını genişletmiş ve bütünleşme süreci içindeki yerini yeniden tanımlamıştır.

AB'nin OGSP ve Avrupa Savunma Bütünleşmesi hakkındaki bu çalışma, önce ODGP için temel oluşturan stratejik düşünceyi sonra da OGSP operasyonlarını yeni bir çerçeveye oturtan ortak eylemleri açıklamaya çalışmakta ve OGSP'nin değişen dinamikleri üzerine bir değerlendirme yapmaktadır. Çalışma aynı zamanda, stratejik düşünce ve ortak eylemin özelliklerini bir araya getiren ve Küresel Strateji tarafından Avrupa Savunma Bütünleşmesi olarak isimlendirilen yeni kavramı da açıklamayı hedeflemektedir. Nitel araştırma yöntemini benimseyen bu çalışma, nitel

veri toplama yöntemlerinden doküman/metin analizini kullanmıştır. Dolayısıyla çalışma, AB'ye ait kurumsal ve siyasi yazılı dokümanları inceleyerek, OGSP konusuna bütüncül bir yapı sunmaya çalışmaktadır. Çalışmanın amacı, tümevarım yaklaşımı ile küresel stratejinin OGSP'nin içeriğini nasıl değiştirdiğini araştırmak ve bunun AB'nin siyasi bütünleşme süreci içindeki yerini Avrupa Savunma Bütünleşmesi üzerinden sorgulamaktır. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde "stratejik düşünce", AB dış ve güvenlik politikası hakkında küresel strateji tarafından duyurulan öncelikler çerçevesinde açıklanmaktadır. İkinci bölümde, "ortak eylem" Avrupa Konseyi tarafından duyurulan uygulama/ilerleme raporlarındaki bilgiler doğrultusunda örnekler verilerek tanımlanmaktadır. Çalışmanın temelini üçüncü ve dördüncü bölümler oluşturmaktadır. Üçüncü bölümünde küresel stratejinin OGSP'yi nasıl etkilediği ve yeni bir nitelik kazandırdığı tartışılmaktadır. Dördüncü bölümde, Avrupa Savunma Bütünleşmesi, bütünleşik yaklaşım ile dayanıklılık gibi kavramlara ve Avrupa Savunma Fonu ile Daimi Yapısal İşbirliği gibi araçlara referans verilerek açıklanmaktadır. Bu bölümde ayrıca bütünleşik yaklaşım ile dayanıklılığa temel oluşturan "ilkeli faydacılık" kavramına da değinilmektedir. Çalışmanın beşinci bölümü OGSP'nin değişen dinamikleri üzerine bir değerlendirme yapmakta, çalışma, OGSP'nin genişleyen faaliyetlerinin örneklendirildiği ve bu faaliyetlerin bütünleşme süreci üzerindeki etkilerinin açıklandığı sonuç bölümü ile tamamlanmaktadır.

Stratejik Düşünce

Stratejik Düşünce, AB'nin dış, güvenlik ve savunma konularıyla ilgili olarak Dış Eylem Servisi tarafından, "küresel strateji" belgesi ile 2016 yılında duyurulmuştur. Stratejik düşünce, AB'nin, güvenliği sağlamak ve demokrasileri korumak için karşılıklı bağımlılığı yönetmesi ve çekişmeli bir dünyada, sorumluluk alması gerektiğini ifade etmektedir (European External Action Service [EEAS], 2016, s. 4). Stratejik Düşünce, AB dış politikasını, 2003 yılında açıklanan Avrupa Güvenlik Stratejisi'nin Avrupa merkezli bakış açısından ayıran bir dizi öncelik etrafında çerçevelemektedir. Buna göre, küresel strateji belgesinde AB'nin dış ve güvenlik politikasının öncelikleri; Birliğin güvenliğini sağlamak, Doğu ve Güney'deki devlet ve toplumların dayanıklılığını artırmak, çatışmalara bütünleşik bir yaklaşım getirmek, işbirliği sağlayan bölgesel düzenler kurmak ve 21. yüzyıl için küresel yönetimi benimsemek olarak açıklanmıştır. AB'nin söz konusu dış ve güvenlik politikasının önceliklerine kısaca bakmak, stratejik düşüncenin genel niteliklerini anlamak açısından yararlı olacaktır.

Stratejik Düşünce, AB'nin güvenliğini sağlamak konusunda, "aşağıdan yukarıya" doğru bir yaklaşım benimsemiş ve AB vatandaşlarının korunması, öncelikli bir amaç olarak belirlenmiştir (Barbe and Morillas, 2019, s. 760). Özellikle, 2015 ve 2016 yıllarında Paris ve Brüksel'de meydana gelen terör saldırılarının ve Libya ile Suriye'de yaşanan savaşların ardından ortaya çıkan mülteci krizinin sonucunda, "birbiri içine geçen" iç ve dış sınırlar ve dolayısıyla iç ve dış güvenlik arasındaki bağlantı, stratejik düşüncenin temelini oluşturmuştur (Biscop, 2021, s. 32). İç ve dış güvenlik arasındaki bağlantı, devletlerin dayanıklılığını artıran gelişmeleri de tetiklemiştir.

Stratejik Düşünce, Doğu'daki ve Güney'deki devlet ve toplumların dayanıklılığı konusunda, AB'nin aktif politikalar izleyerek katkı sağlaması gerektiği üzerinde durmuş ve bunun AB vatandaşlarının çıkarına olduğunu belirtmiştir (EEAS, 2016, s. 7). Bu anlamda küresel strateji belgesi, güvenilir bir genişleme politikasının, AB'nin refahı için stratejik bir yatırım olduğunu ifade etmiştir. Bu arada Csornai, AB'nin Doğu'sunda ve Güney'inde yer alan ülkelerde yaşanan ve Arap Baharı olarak isimlendirilen olaylar dizisinin ve Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesinin, küresel stratejinin ve dolayısıyla stratejik düşüncenin ortaya çıkmasını tetikleyen önemli olaylar olduğunu hatırlatmıştır (2017, s. 4). AB'nin yakın çevresinde yaşanan ve farklı bölgelerde değişik sebeplerle ortaya çıkan bu gelişmeler, devletlerin deneyimledikleri krizlere ve çatışmalara bütünleşik bir yaklaşım geliştirmenin önemini ortaya koymuştur.

Stratejik düşünce, çatışmalara bütünleşik bir yaklaşım getirmek konusunda, AB'nin barış inşasında pratik ve ilkeli bir yol izleyerek insan güvenliğini teşvik etmesi gerektiğini öne sürmüştür. küresel strateji belgesine göre sürdürülebilir barış, ancak AB'nin teşvik edeceği ve destekleyeceği geniş, derin ve kalıcı bölgesel ve küresel ortaklıklara dayanan kapsamlı anlaşmalar yoluyla sağlanabilir (EEAS, 2016, s. 8). Küresel strateji, farklı araçların konuşlandırılmasına odaklanan geleneksel, kapsamlı (çok seviyeli) yaklaşımın yanı sıra, belirli bir çatışma ortamında tüm aktörler tarafından benimsenen çatışma önleme ve istikrara vurgu yapan, çok aşamalı (çok taraflı) bir yaklaşımı da benimsemiştir. Bu anlamda stratejik düşünce, çatışmaların yerel ve bölgesel boyutlarına önem veren bir yaklaşımı vurgulamaktadır (Tocci, 2017, s. 495). Buna göre Küresel Strateji, AB'nin özellikle Afrikalı ortaklarıyla ilişkilerini yeniden tanımlamasına katkıda bulunmak için; "kalkınma, güvenlik, siyasi ve askeri" olarak ifade edilen dört farklı eylem tarafından tanımlanan bir "Kapsamlı Yaklaşım" ortaya koymuştur (Lucia, 2017, s. 452). Küresel strateji belgesi, aynı zamanda çatışmaları önlemenin, krizler çıktıktan

sonra müdahale etmekten daha etkili olduğuna dikkat çekmiştir. Bunun için de Avrupa güvenliği ve savunmasının, uluslararası hukukla uyum içinde barış inşa etmek, güvenliği garanti altına almak ve insan yaşamını korumak için donanımlı hale gelmesi gerektiğini belirtmiştir (EEAS, 2016, s. 8). Stratejik düşünce, Avrupa güvenliği ve savunmasının devamlı hale gelmesi için iş birliğine giden bölgesel düzenler kurmanın önemine değinmektedir.

Stratejik düşünce, işbirliği sağlayan bölgesel düzenler kurmanın, küresel baskılar ile yerel reaksiyonlar arasında sıkışan bir ortamda oluşan bölgesel dinamikler üzerine oturduğunu vurgulamaktadır. Buna göre, gönüllü bölgesel düzenler kurmak, devletlere ve insanlara güvenlik endişelerini daha iyi yönetebilme, küreselleşmenin ekonomik kazanımlarından yararlanabilme, kültürleri ve kimlikleri eksiksiz ifade edebilme ve küresel sorunlara çözümler üretebilme fırsatı sunmaktadır (EEAS, 2016, s. 10). Küresel sorunları çözebilmek için küresel yönetişimi benimsemek, devletler için önemli bir yol olarak görülmüştür.

Stratejik düşünce, 21. yüzyıl için küresel yönetişimi benimsemek konusunda, alternatif gruplaşmaların ortaya çıkmasını önlemek için mevcut sistemi korumaktan ziyade dönüştürmek gerektiğini vurgulamaktadır (Biscop, 2016, s. 95). Bu anlamda AB, genişleyen üyeliği, evrenselliği ve çok taraflı silahsızlanmayı desteklemektedir. Dolayısıyla, AB'nin savunma konusunda işbirliğini teşvik etmesi, hatta stratejik bağımsızlığını gerçekleştirilebilmek için bir savunma sanayii yaratma konusunda çaba sarf etmesi, OGSP içinde beklenen gelişmelerdir. Bu çerçevede, üye devletlerin "ortak eylem" kavramına sahip çıkarak tutum ve davranışlarını genişletip, derinleştirmeleri, OGSP adına atılan adımların dönüştürücü doğasını da ortaya çıkarmaktadır. Buna göre, özellikle küresel sorunlara çözüm bulabilmek, devletlerin küresel yönetişimi benimsemeleriyle gerçekleştirilebilecektir. Bir başka deyişle, devletlerin küresel yönetim düşüncesi altında bir araya gelmeleri, ortak eyleme geçilmesi için gereken önemli bir aşamayı temsil etmektedir.

Ortak Eylem

Küresel strateji, AB üyesi devletlerin ortak eyleme geçebilmesi ve stratejik düşünce içinde ortaya koyulan öncelikleri uygulayabilmesi için bazı adımların atılması gerektiği üzerinde durmuştur (EEAS, 2016, s. 2). Bu konudaki ilk adım, "yetenek geliştirme önceliklerinin belirlenmesidir". Buna göre, Dış Eylem Servisi, güvenlik alanında devam eden çalışmalarını temel alarak ve ihtiyaç duyulan gereksinimleri belirleyerek sivil kriz yönetiminin yanıt verebilirliğini artırmaya yönelik önerilerde bulunmalıdır.

İkinci adım, “savunma işbirliğini derinleştirmektir”. Bu konu, üye devletlerin ölçek ekonomileri geliştirmelerini ve kaynakları daha verimli kullanmalarını gerektirmektedir. Üçüncü adım, “AB yapılarının durumsal farkındalık, planlama ve yürütme için ayarlanmasıdır” (Biscop, 2021, s. 32). Buna göre AB, Avrupa Birliği Antlaşması'nın 38. maddesinde de belirtildiği gibi krizlere genel olarak daha hızlı, etkili ve sorunsuz yanıt vermek amacıyla sivil ve askeri operasyonları planlama ve yürütme kapasitesini geliştirmelidir. Dördüncü adım, “mali dayanışma ve esnekliğin artırılmasıdır”. Buna göre, üye devletler, OGSP'nin yanıt verme yeteneğini geliştirmek için dayanışmayı, etkinliği ve esnekliği güçlendirmeli ve finansman konusunda kapsamlı değerlendirme yapmalıdır. Beşinci adım, AB'nin kendisini ve komşularını korumak için dış güvenlik ve savunma konularında işbirliğini güçlendirmek esası üzerine oturan “Daimi Yapısal İşbirliğidir” (PESCO) (Biscop, 2021, s. 32). Bu beş adım, düşünce'den uygulamaya geçebilmeleri için üye devletleri hazırlamış ve Avrupa Konseyinin uygulama ile ilgili yeni bir rapor yayınlamasını kolaylaştırmıştır.

Bu gelişmeler ışığında AB, 2018 yılının Haziran ayında üye devletlerin ortak eylemin uygulanmasıyla ilgili bir uygulama/ilerleme raporunu kabul ettiklerini duyurmuştur. Raporda AB'nin daha güçlü bir Avrupa Birliği'ne ve aynı zamanda AB'nin ortaklarıyla daha güçlü bir işbirliğine yatırım yapmayı seçtiği belirtilmiştir. Rapora göre Birlik, güvenlik ve savunma alanında içte işbirliğini artırmak için önemli adımlar atmış ve örneğin İran'ın nükleer programıyla ilgili uluslararası bir anlaşmayı korumaya çalışmıştır. Raporda ayrıca Birliğin, Batı Balkanlar'ın Avrupa perspektifini yeniden canlandırmış olduğu ve ortak sorunlara çözümler aramak için ortaklarla birlikte çalışmış olduğu belirtilmiştir (EEAS, 2018, s. 5). Bunların dışında, 2018 yılının Kasım ayında kabul edilen konsey kararları, askerî hareketlilik ve AB-NATO işbirliği gibi alanları kapsayan bir kılavuz da sağlamıştır (Biscop, 2021, s. 32). Söz konusu kılavuz, özellikle çatışmalara bütünleşik bir yaklaşım getirmek için AB'nin hassasiyetini ortaya koymaktadır.

Uygulama raporuna göre, Doğu'daki ve Güney'deki devlet ve toplumların dayanıklılığını artırmak ve çatışmalara bütünleşik bir yaklaşım getirmek için, acil insani ihtiyaçlara yanıt vermek, çatışmalarla parçalanmış ülkeleri ve toplumları yeniden inşa etmeye yardımcı olmak ve arabuluculuk yapmak gerekmektedir. Bu nedenle AB, Afganistan, Suriye, Yemen, Libya ve Orta Afrika Cumhuriyeti'nde arabuluculuk çabalarına yatırım yapmış ve Kolombiya'da, özellikle çocuk askerlere odaklanarak, çatışma sonrası ekonomik kalkınmaya ve eski isyancı savaşçıların sivil hayata yeniden

adapte olmasına katkıda bulunmuştur. AB, 2017 yılının Kasım ayında Irak Ulusal Güvenlik Stratejisinin uygulanmasına yardımcı olmak üzere Irak'ta Güvenlik Sektörü Reformunu destekleyen yeni bir sivil OGSP görevi oluşturmuştur. AB, ayrıca, 2018 yılının Şubat ayında Kuveyt'te, Irak'ın Yeniden İnşası için Uluslararası Bağışçılar Konferansı'na eş başkanlık yapmış ve Orta Mali'de ilk önleyici istikrar eylemini başlatarak, istikrar ve çatışma önleme konusundaki bütünleşik yaklaşımını detaylandırma konusunda önemli ilerleme kaydetmiştir (EEAS, 2018, s. 9). Uygulama raporu, bütünleşik yaklaşımın bir diğer vechesi olan bölgesel düzenler kurmakla ilgili gelişmelere de atıfta bulunmaktadır.

AB, işbirliğine dayalı bölgesel düzenler kurmakla ilgili olarak etkili adımlar atmıştır. Örneğin, AB, 2017 yılının Kasım ayında Doğu Ortaklığı Ülkeleri – Ermenistan, Azerbaycan, Beyaz Rusya, Gürcistan, Moldova ve Ukrayna – Zirvesi gerçekleştirmiş ve o bölgenin vatandaşları için somut sonuçlar elde etmek için yirmi işbirliği alanı belirlemiştir. AB ayrıca, Birleşmiş Milletler (BM) himayesinde 2018 yılının Haziran ayında Yunanistan ile Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti arasında, Makedonya adına bir anlaşmaya varan müzakereleri desteklemiştir. İki ülke arasındaki bu tarihi anlaşma, tüm Güneydoğu Avrupa bölgesine ilham kaynağı olmuş ve Avrupa perspektifinin dönüştürücü gücünü göstermiştir. Yine 2018 yılının Şubat ayında duyurulan Batı Balkanlar Stratejisinde ana hatlarıyla belirtildiği gibi, AB, Batı Balkan ortaklarıyla iyi komşuluk ilişkilerini, bölgesel istikrarı ve karşılıklı işbirliğini güçlendirmeye devam etme taahhüdünü yinelemiştir (EEAS, Implementing the EU global strategy, 2018, s. 10). AB'nin Batı Balkan ülkeleriyle geliştirdiği ilişkiler, devletlerin küresel yönetişimi benimsemeleri için iyi bir örnek olmuştur.

21. yüzyıl için küresel yönetişimi benimsemek ile ilgili olarak, Dışişleri Konseyi, 2016 yılının Ekim ayında iki öncelik belirlemiştir: iç-dış bağlantı ve kamu diplomasisi (EEAS, 2017, s. 26). İç ve dış politikalar arasındaki bağı güçlendirmeye çalışmak, aynı politika alanındaki iç ve dış girişimlerin tutarlı ve karşılıklı olarak destekleyici olması gerektiği anlamına gelmektedir. Buna göre küresel stratejinin BM'nin 2030 Gündemine verdiği önem göz önüne alındığında, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak, küresel stratejinin uygulanmasının ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu çerçevede içinde AB, iklim değişikliği, göç, terör gibi günümüzün karmaşık ve birbiriyle kesişen küresel zorluklarıyla etkin bir şekilde başa çıkabilmek adına Yeni Avrupa Kalkınma Mutabakatı'nı benimsemiştir. (EEAS, 2017, s. 26). Öte yandan, kamu diplomasisi, AB'nin içinde ve dışında bir kamuoyu istişaresi içermektedir. Buna göre, devletin hizmetinde olan kamu diplomasisi, bir devletin yumuşak gücünün bir

koludur ve geleneksel olarak hükümet tarafından finanse edilen kültürel etkileşimler olarak anlaşılmaktadır (Higgott ve Van Langenhove, 2016, s. 12). Uygulama raporuyla ortaya koyulan örnekler, küresel strateji'nin ortak eylemini açıklamanın yanı sıra, küresel strateji ile yeni bir nitelik kazanan OGSP için de yeni bir çerçeve oluşturmuştur.

Küresel Strateji ile Yeni Bir Nitelik Kazanan OGSP

Küresel strateji belgesinde AB'nin stratejik düşünce ile kazandığı özelliklerin AB üyesi devletler tarafından benimsenen bir uygulamaya dönüştürülebilmesi için OGSP'nin daha duyarlı, hızlı ve etkili bir nitelik kazanması gerektiği vurgulanmıştır. Bu anlamda AB, öncelikle dış çatışmalara ve krizlere hızla yanıt vermeli, bunun için de kurallara dayalı bölgesel işbirliğini desteklemeli ve geliştirmelidir.

AB, son yıllarda çok taraflı sistemi canlandırmaya ve kurallara dayalı bölgesel işbirliğini desteklemeye yardımcı olacak dört eylem dizisi takip etmektedir. Bu eylem dizisinin birincisi "değişken geometri çok taraflılıktır". Bugün artık dünyada tüm konularda otomatik olarak birlikte hareket eden sabit ülkeler olmadığı için AB, benzer fikirli ortaklarla olduğu gibi, AB'nin ilkeli hedefleri tarafından yönlendirilen, herhangi özel bir konuda pratik olarak desteklenen ortaklarla da çalışabilmektedir. İkincisi, "bölgesel çok taraflılıktır". AB, küresel yönetişimin yapı taşlarını oluşturan bölgesel işbirliği biçimlerini desteklemektedir. Dolayısıyla 2020 sonrası Doğu Ortaklığı, Afrika Birliği, ASEAN, Pasifik İttifakı ve MERCOSUR ile bağlarını derinleştirmeye başlamıştır. Üçüncüsü, "akıllı çok taraflılıktır". AB, hem dâhili hem de harici, çok taraflılığa vurgu yaparken, esnekliği ve kapsayıcılığı bir arada düşünmektedir. 21. yüzyıl çok taraflılığı, hem dijital çağda artan siyaset hızı hem de içinde yaşanılan son derece akışkan küresel bağlar nedeniyle, daha hızlı ve esnek olmaktadır. Dördüncüsü, "çok taraflılık konusunda AB içi koordinasyonun sağlanmasıdır". AB, çok taraflılığı ve bölgesel işbirliği düzenlerini ancak içeride uyumlu ve iyi koordine edilmişse harici olarak güçlendirmeyi düşünmektedir. Bu, hem üye devletler arasında hem de genel olarak kurumlar arasında koordinasyon sağlamak için sürekli çalışmayı gerektirmektedir. Bu konudaki bir örnek, BM Güvenlik Konseyindeki AB üye devletleri ile BM Genel Kurulu arasındaki işbirliğidir (EEAS, 2019, s. 20). AB'nin BM bünyesinde sağlamaya çalıştığı işbirliği, kriz yönetimiyle ilgili hızlı ve kararlı adımların atılmasına yöneliktir.

Avrupa Birliği Antlaşması'nın 43. maddesi kapsamındaki tüm kriz yönetimi görevleri, AB'nin hızlı ve kararlı eylemlerle krizlere yanıt verebilmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla, küresel strateji belgesi, bir

güvenlik sağlayıcısı olarak AB'nin, geniş bir erişim alanına sahip olması ve önleyici faaliyet, arabuluculuk, kriz müdahalesi, istikrar operasyonları ve barış inşası yoluyla çevresindeki bölgelerdeki çatışmaları, krizleri ve istikrarsızlıkları bitirmek için uğraşması gerektiğini vurgulamaktadır (EEAS, 2016, s. 11). Benzer şekilde, küresel strateji belgesinde, AB ve vatandaşlarını korumak, AB'nin ortaklarının kapasitelerini geliştirmek ve tehditlerin üstesinden gelmek için OGSP operasyonlarının Birlik dışında konuşlandırılması gerektiği belirtilmiştir. Küresel strateji, OGSP'nin hem ortak kuruluşlar hem de ortak ülkeler açısından, işbirliği temelinde ve karar alma bağımsızlığı ile kapsayıcılık ilkeleri çerçevesinde geliştirilmesi konusuna vurgu yapmıştır (EEAS, Implementation plan on security and defence, 2016, s. 11). AB, bunun için, "Güvenlik ve Kalkınma için Kapasite Geliştirme" kavramı doğrultusunda, sivil ve askeri kapasitesini geliştirmekte ve güçlendirmektedir (Biscop, 2021, s. 32). Örneğin, Dış Eylem Servisi, AB muharip gruplarının kullanılabilirliği konusunda çalışmalar yapmıştır. AB için muharip gruplar Şubat 2004'te önerilmiş ve 14 Haziran 2004 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından onaylanmıştır. Bir AB muharip grubu, ideal olarak bir ila dört aylık bir görev için 15 gün içinde sahaya konuşlandırılabilen 1500 askerden oluşmaktadır. AB muharip grupları, bir rotasyon şemasına dayalı olarak üye devletler tarafından sağlanmaktadır. Her altı ayda bir yeni bir muharip grup çifti beklemeye alınmaktadır (Reykers, 2017, s. 459). AB muharip gruplarının planlanması, AB'nin eyleme geçmesi konusunda attığı önemli adımlardan birisidir. Bu girişim, OGSP'nin genişleyen faaliyet alanı hakkında bir bilgi de vermektedir.

Sonuç olarak, ODGP için yeni bir çerçeve oluşturan stratejik düşünce, sonrasındaki faaliyet dönemi ile tanımlanan ortak eylem ile de OGSP'nin içeriğini genişleten ve derinleştiren bir niteliğe bürünmüştür. Söz konusu gelişmeler, bir bütün olarak Avrupa savunma bütünleşmesi içinde detaylandırılarak tanımlanmakta ve Avrupa siyasi bütünleşmesinin bir parçası olarak açıklanmaktadır.

Avrupa Savunma Bütünleşmesi

Avrupa'nın savunulması konusu İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra birçok farklı mecrada tartışılmış ve son olarak küresel strateji ile etki alanı Avrupa sınırlarını aşacak şekilde genişlemiştir. Küresel Strateji ile çerçevesi yeniden çizilen OGSP, AB için yeni kavramlardan biri olan Avrupa Savunma Bütünleşmesi için de bir temel oluşturmuştur. Avrupa Savunma Bütünleşmesi, "operasyonlar" ve "yetenek geliştirme" olarak iki sütun üzerine oturmakta ve OGSP'nin günümüzdeki içeriğini

açıklamaktadır. Buna göre, ilk sütunu oluşturan operasyonlar, “bütünleşik yaklaşım” ile ilişkilendirilmekte ve “Avrupa Savunma Fonu” da araç olarak kullanılmaktadır. İkinci sütunu oluşturan yetenek geliştirme ise “dayanıklılık” ile ilişkilendirilmekte ve “Daimi Yapısal İşbirliği” araç olarak kullanılmaktadır. Bu arada her iki sütuna ait faaliyetler, “ilkeli faydacılık” düşüncesini yansıtmaktadır. Dolayısıyla, söz konusu iki sütunu incelemek, bize hem AB üyesi devletlerin savunma işbirliği konusunda ulaştığı düzey hakkında bilgi verecek hem de OGSP'nin günümüzdeki içeriğini anlatmış olacaktır. İlk sütun olan, “Bütünleşik Yaklaşım” konusu küresel strateji içindeki öncelikler arasında açıklandığı için bu bölümde ikinci sütun olan “Dayanıklılık” konusuna ağırlık verilmiştir.

Operasyonlar ve Krizlere Yönelik Bütünleşik Yaklaşım

Avrupa Savunma Bütünleşmesinin ilk ayağı, operasyonlar ve dolayısıyla krizlere bütünleşik bir yaklaşım benimsemektedir. Küresel strateji belgesinde, OGSP kapsamındaki operasyonlara örnekler verilirken, AB'nin dış güvenliğinin sağlanması konusunda attığı adımların anlaşılması sağlanmış böylece bütünleşik yaklaşıma dikkat çekilmiştir. OGSP kapsamında örneklendirilen operasyonlardan biri Atalanta Operasyonu, diğeri de Sofya Operasyonu'dur. Atalanta Operasyonu – Afrika Boynuzu açıklarında korsanlıkla mücadele – AB'nin en başarılı operasyonlarından biridir. Bu operasyon ile 2011 yılında yapılan 176 saldırı, 2018 yılında 4 başarısız saldırıya düşmüştür. Benzer şekilde, Sofya Operasyonu, Orta Akdeniz'deki ilk AB deniz güvenliği operasyonu olarak 22 Haziran 2015'te hayata geçirilmiş böylece Akdeniz'de yüzlerce göçmen kaçakçısı ve insan tacirinin planlarını bozmuştur (Boşilca, Stenberg ve Riddervold, 2021, s. 220). Bütünleşik yaklaşım, kendisi için bir araç olan Avrupa Savunma Fonu ile daha iyi anlaşılmaktadır.

Avrupa Savunma Fonu: AB'nin savunma görünüşü askeri harekâtlarla tanımlandığından (Tardy, 2018, s. 132), operasyonlar, savunma bütünleşmesi için kendine ayrılan fonlarla tanımlanan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Operasyonlar konusunda üye devletleri destekleyici araç, savunmayı ön plana çıkaran ve AB önceliklerinde kapsamlı bir değişime işaret eden Avrupa Savunma Fonu'dur. Konsey, 2017 yılının Aralık ayında Komisyonun “Avrupa Savunma Sınai Kalkınma Programı”na ilişkin düzenleme önerisi üzerinde anlaşmaya varmış ve bir Avrupa Savunma Fonu çıkarmaya yönelik ilk somut adımını atmıştır (Tocci, 2018, s. 134). Avrupa Komisyonu, 2017 yılının Haziran ayında duyurulan Avrupa Savunma Fonu'nu AB'nin stratejik bağımsızlığını genişletme kabiliyetine sahip tam teşekküllü yenilikçi bir savunma mekanizması

olarak tasarlamıştır. Avrupa Komisyonu, söz konusu amaca yönelik olarak 2021-2027 yılları için 13 milyar Euro tahsis etmiştir (Leuprecht, 2019, s. 82). Avrupa Savunma Fonu yanında vurgulanması gereken bir diğer yapı da Avrupa Savunma Eylem Planı'dır.

Avrupa Komisyonu, 2016 yılının Kasım ayında Avrupa Savunma Fonu fikrini tanıtan Avrupa Savunma Eylem Planını yayınlarken üye devletler arasında işbirliğini teşvik etmeyi ve böylece üye devletlerin finansmanından yararlanma düşüncesini ortaya koymuştur. Böylece, AB 2017 yılında ulusal savunma harcama planlarında şeffaflığı ve koordinasyonu teşvik etmek için bir deneme çalışması başlatmıştır. AB, söz konusu mekanizma ile üye devletler arasında kendi savunma planlamalarına ilişkin düzenli ve sistematik bilgi paylaşımını kolaylaştırmayı böylece ortak yetenek geliştirme ve tedarik sağlama için gerekli ön bilgileri ortaya koymayı amaçlamıştır (Tocci, 2018, s. 135). Bu anlamda belirli bir yeniliği temsil eden Avrupa Savunma Fonu, Avrupa savunma sektöründe yenilik, araştırma ve geliştirme ile ilgili çabaları finanse etmek için AB bütçesini kullanmayı mümkün kılmaktadır (Biscop, 2021, s. 29). Dolayısıyla, Avrupa Savunma Fonu, endüstriyel araştırmaları ve askeri malzemelerin satın alınmasını finanse etmek ve böylece AB'deki teknolojik araştırmaları desteklemek için tasarlanmıştır (Koppa, 2019, s. 4). Avrupa Savunma Bütünleşmesinin ikinci ayağı, yetenek geliştirme ve toplumların dayanıklılığını benimsemektir.

Yetenek Geliştirme ve Toplumların Dayanıklılığı: Günümüzde adı OGSP ile anılan en yeni kavramlardan biri olan dayanıklılık, bilinen tehditlere odaklanan bir mantıktan, karmaşıklığı ve belirsizliği ve dolayısıyla tehditleri tahmin etmenin imkânsızlığını vurgulayan yeni bir yönetim mantığına geçişi temsil etmektedir (Juncos, 2017, s. 4). Artan belirsizlik ortamında AB, yeni ve daha faydalı bir yaklaşıma ihtiyaç duymakta ve dayanıklılık da burada devreye girmektedir. Dayanıklılık söylemi, "kapsamlı yaklaşım" veya "etkin çok taraflılık" gibi mevcut AB söylem ve uygulamalarından yararlanmakta ve bunları bir çatı altında bir araya getirmektedir (Juncos, 2017, s. 8). Bu yaklaşımın etkili olabilmesi için yerel mülkiyet, kapasite geliştirme, ortaklıklar, sorumluluk ve ortak yaklaşım gibi unsurların bir araya gelmesi gerekmektedir (Juncos, 2017, s. 9).

Bir düşünce biçimi olan dayanıklılık, yukarıdan aşağıya küresel yönetişimin mevcut temellerine meydan okumakta ve onu "yerel" ve "insanların ihtiyaçlarına daha duyarlı" hale getirmek için kişinin rolüne yeniden odaklanmaktadır (Korosteleva and Flockhart, 2020, s. 153). AB'nin dayanıklılığa yaklaşımı, istikrar ve güvenlik kaygılarının aracılık

ettiği durumlarda bile AB değerlerinin nihai hedefleri oluşturduğu doğrusal bir yaklaşımdır (Joseph ve Juncos, 2020, s. 295). Buna göre, örneğin “Balkanlar’da, yeniden canlanan Avrupa perspektifi yanı sıra AB, hukukun üstünlüğü, ekonomik kalkınma, istihdam ve bağlanabilir olma gibi alanlarda doğrudan dayanıklılık inşasına girişmiştir (Joseph ve Juncos, 2020, s. 298). Dayanıklılık, karmaşık ve belirsiz bir dünya ile yaşamın ne anlama geldiğini ele almaya çalışmaktadır (Joseph ve Juncos, 2020, s. 304). Dolayısıyla, dayanıklılığı anlamak, yalnızca bir sistemin hayatta kalması için gerekenden ziyade, uzun vadeli, kendi kendini organize eden bir yetenek geliştirme sürecidir. Ayrıca, dışarıdan tasarlanmayan dayanıklılık yalnızca mevcut kaynaklardan ve iyi bir yaşam duygusundan yararlanılarak oluşturulabilir (Korosteleva, 2020, s. 258). Yeni dayanıklılık stratejisi, yerel yapıların uyarlanabilir olma özelliği üzerinde durmakta ve sorumluluğun AB’den ortaklarına geçişini vurgulamaktadır (Petrova ve Delcour, 2020, s. 344).

Dayanıklılığın oluşturulabilmesi için üç kaynağın gerekli olduğu kabul edilmektedir. İlki, etkin yönetim üretecek açık, kapsayıcı, adil ve şeffaf yönetim kurumlarının tasarlanmasıdır. Dayanıklılığın ikinci kaynağı, farklı gruplar arasında diyalog, işbirliği ve olumlu etkileşimler sağlamak için sosyal güveni ve kapsayıcı sosyal kimlikleri teşvik etmektir. Dayanıklılığın üçüncü kaynağı, etkili ve kapsayıcı yönetim için insanların ihtiyaçlarına ve tercihlerine yanıt verecek aktörlerin meşruiyetidir (Bargues ve Morillas, 2021, s. 1320). Güvenliğin dayanıklılığa ulaşmak için bir ön veya eşzamanlı koşul olduğu gibi dayanıklılığın da güvenliği güçlendirdiği ve uzun vadede güvence altına aldığı doğrudur (Giusti, 2020, s. 1458). Dayanıklılık aynı zamanda tehditler ve risklerle başa çıkma ve rutinleştirme kapasitesini de gerektirmektedir. Sonuç olarak, dayanıklılığın kök saldığı ve güçlendiği yerlerde, güvenlik endişelerinin mantıksal olarak azalması beklenebilir (Giusti, 2020, s. 1459). Dayanıklılık için önemli bir araç olarak yaratılan Daimi Yapısal İşbirliği, üye devletlerin işbirliği yapmaları üzerine oturmaktadır.

Daimi Yapısal İşbirliği (PESCO): AB, 2017 yılını Aralık ayında savunmada, “Daimi Yapısal İşbirliğini” (PESCO) başlatmıştır. İleri düzeyde askeri şartı yerine getiren ve dolayısıyla diğer üye devletlerden fazla adım atmak isteyen devletlerin, bunu yapabilme olasılığını ifade eden PESCO (Koppa, 2019, s. 4), 25 üye devletin katılımıyla, AB içinde farklılaştırılmış bütünleşmenin önemli bir örneği olarak göze çarpmaktadır. PESCO’nun amacı, OGSP’yi güçlendirmeye yönelik kapsayıcı bir çaba olarak güvenlik ve savunma taahhütlerini artırmak üzere çok sayıda üye devleti bir araya getirmektir. Bu anlamda PESCO, AB “stratejik bağımsızlığını” teşvik

etme düşüncesinin ve güvenlik ve savunma alanlarında “iç bütünleşme mantığının” ilettilmesinin bir işareti olarak yorumlanabilir (Barbe ve Morillas, 2019, s. 765). Avrupa Savunma bütünleşmesinin ikinci ayağı olan yetenek geliştirme konusunda; askeri, siber ve afet yardımı gibi projelerle ortak savunma yeteneklerinin geliştirilmesi için bir araç olarak ortaya çıkan PESCO; eğitim, tesisler, kara, hava ve denizcilik sistemleri ile siber ve ortak etkinleştirme ve uzay konularında oldukça aktiftir (Leuprecht, 2019, s. 80). Bu arada, doğrudan PESCO’ya bağlı olan Avrupa Savunma Fonu üye devletlerarasında işbirliğini ve savunma yeteneklerini geliştirdiği için tamamlayıcı bir rol oynamaktadır (Duke, 2019, s. 125).

PESCO, üye devletlerin ortak askeri ve savunma projelerini planlamasına, geliştirmesine ve yatırım yapmasına olanak tanımaktadır. Burada hedef, operasyon hazırlığını artırmak ve tutarlı bir tam tekmil kuvvet paketi geliştirmektir. Burada da birçok eleştiri yapılmaktadır. Örneğin, Kenealy’e göre AB üye devletleri bir bağımsızlık tuzağına saplanmış durumdadırlar: birçoğu ABD’ye karşı savunmada daha fazla bağımsızlık isterken, AB’ye gerekli olan bağımsızlıktan vazgeçmeye de hazır değillerdir (2019, s. 125). Yine de Tocci’ye göre PESCO, bir grup istekli ve yetenekli üye devletin, en zorlu görevler için birbirlerine daha bağlayıcı taahhütlerde bulunmalarına izin vermektedir (2018, s. 135). PESCO, esnek olmak ve stratejik öngörü sağlamak, senaryo geliştirmek, askeri operasyonlara destek vermek ve savunma konusunda çıkarılan dersleri geliştirmek üzere tasarlanmıştır (Duke, 2019, s. 132). Bu da savunma harcamaları, yetenek geliştirme ve bağlantı taahhütlerini kapsadığı için savunma konusunda derin işbirliği olasılığını artırmaktadır (EEAS, 2016, s. 29).

Sonuç olarak, AB’nin hem Doğu’su hem de Güney’i olmak üzere, çevresindeki bölgelerde süregelen istikrarsız durum, çatışmalara ve krizlere yönelik bütünleşik bir yaklaşım ile devletlerin ve toplumların dayanıklılığının sağlanmasının son derece yerinde olduğunu göstermiştir. Her iki yaklaşım da OGSP’nin yeni tanımı içinde yer almakta ve birbirini tamamlamaktadır. Buna göre, “bütünleşik yaklaşım”, AB’nin güvenliğini teşvik etmek için çatışmaların karmaşıklığıyla operasyonel olarak başa çıkabileceği bir yol olarak görülürken, demokrasiyi, insan haklarını, kalkınmayı ve barışı teşvik etmek için “dayanıklılık”, değişim geçiren devletlerin ve toplumların şok ve krizleri önleme, tepki verme ve toparlanmalarını destekleyebilecek bir durum olarak görülmektedir. Hem bütünleşik yaklaşım hem de dayanıklılık, OGSP’nin bir diğer yönünü temsil eden “ilkeli faydacılık” felsefesini yansıtmaktadır.

İlkeli Faydacılık

OGSP ile ilgili son yıllarda yaşanan gelişmeler değerlendirildiğinde, AB'nin içeride daha fazla birlik olması ve dışarıda da etkin bir küresel oyuncu olma kapasitesini artırması gerektiği görülmektedir. Bu çerçevede içinde birleşik ve tutarlı bir AB, çok taraflılığın uluslararası düzenin temel düzenleyici ilkesi olarak kalmasını sağlayabilir ve yakın ve uzak işbirliğine dayalı bölgesel düzenleri desteklemeye devam edebilir. AB, bu şekilde çevresindeki bölgelerde esnekliğe ve bütünleşik yaklaşıma katkıda bulunabilir ve bütün bunlar, AB'nin güvenliğini sağlayabilir (EEAS, 2019, s. 22). Bu çerçevede içinde "ilkeli faydacılık", küresel yönetim kapsamında önerilen dış eylemler ve dolayısıyla OGSP için yol gösterici bir ilke olarak değerlendirilebilir (Biscop, 2016, s. 93). İlkeli faydacılığın uygulanması için AB içindeki çeşitli çıkarlar bir araya getirilmeli ve küresel strateji temelinde işlevsel olmalıdır (Cross ve Davis, 2016, s. 411). İlkeli Faydacılık, önce AB'nin evrensel değerlere göre hareket etmesi gerektiğini, ancak daha sonra bu evrensel değerlerin ahlaki zorunluluklarını reddeden faydacı bir yaklaşım izlemesi gerektiğini ima etmektedir. Bu konu ile ilgili olarak Juncos, AB'nin ya faydacı ya da ilkeli olması gerektiğini; ikisinin aynı anda olamayacağını söylemektedir (2017, s. 2). Buna göre AB, normları yaymak yerine, daha geniş bir alana seçici olarak dâhil olmayı ve diğerlerinin esnek hale gelmesini faydacı olarak desteklemeyi tercih etmelidir. Bu yeni rol, AB'nin dışarıyı etkileme kabiliyetini meşrulaştırıp korurken, hesap verebilirlik ve sorumluluk konuları ile ilgili olarak dış eylemleri siyasetleştirmeye eğilimindedir (Giusti, 2020, s. 1452). Siyasetleştirme tartışması bağlamında, ilkeli faydacılık mülteci akınına ve Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığına karşı, halkın tepkisini önlemek için Macaristan'ın kendini tel örgülerle koruması örneğinde olduğu gibi, atılan adımların cazibesine direnmenin bir yolu olarak görülebilir (Barbe ve Morillas, 2019, s. 760). Faydacılık, daha çok devletlerin performansını güçlendiren esnek bir uluslararası aktivizm gerektirmektedir (Giusti, 2020, s. 1454). Dolayısıyla, küresel strateji, durumları değerlendirirken değerleri ve çıkarları harmanlayan pratik bir akıl yürütme öneren faydacı yaklaşımı benimsemektedir (Giusti, 2020, s. 1455).

Bütün bunlar, savunma, daha fazla görünürlük ve hem politika sektörleri arasındaki bütünleşik yaklaşımın hem de üye devletler arasında eylem halindeki gerçek bir birliğin genişletilmesi dâhil olmak üzere, dış eyleme siyasi ve finansal yatırımda önemli bir artış gerektirmektedir. Bu yönde ilerlemek için AB'nin daha bağımsız hale gelmesi ve her zamankinden daha işbirlikçi olması beklenebilir. Bağımsız ve işbirlikçi bir Birlik,

Küresel Stratejiye rehberlik eden ana motif olan ilkeli faydacılığa ayak uydurulmasını sağlayacaktır. Sonuç olarak AB, antlaşmalarda yer alan ilkelere, değerlere ve kurallara olan bağlılığında sarsılmaz olurken, gerçeğin net bir değerlendirmesi temelinde faydacı davranabilir (EEAS, The European Union's global strategy, 2019, s. 29)..

OGSP'nin Değişen Dinamikleri Üzerine Bir Değerlendirme

OGSP içindeki askeri ve sivil operasyonlarıyla yüzyılın başından itibaren faaliyet içinde olan AB, son beş yıl içinde deneyimlediği zorlukları ve tehditleri değerlendirme ihtiyacı hissetmiş ve niteliği değişen küresel düzen içinde atacağı adımları stratejik bir plan ile açıklamak istemiştir. Bu düşüncenin sonucu olarak ortaya çıkan küresel strateji belgesi, AB için yeni bir yol haritası olmuş ve AB'nin güvenlik ve savunma politikalarıyla ilgili kararlarını ve uygulama alanlarını yeni bir çerçeve içine oturtmuştur. İngiltere'nin AB'den ayrılışıyla hemen hemen aynı zamanda duyurulan küresel strateji belgesi, İngiltere'nin AB'den ayrılışı ile Birlik üyeleri arasında yaşanan kopukluk duygusunu ve benzeri ayrılıkların ileride de yaşanıp yaşanmayacağı konusundaki endişeli tartışmaları bertaraf etme düşüncesinin de bir sonucu olmuştur.

AB'nin yeni stratejisi, düşüncenin eyleme dönüşmesiyle etkinlik kazanan, bütünü kapsayan, tematik bir yapı olarak tasarlanmıştır. Bu konudaki "düşünce", AB'nin dış ve güvenlik politikası ile ilgili öncelikleri ortaya koymuştur. Buna göre, AB, önce kendi vatandaşlarının ve Birliğin sınırlarını, sonra da birbiri içinde kaybolan iç ve dış sınırlarla, komşularını ve ortaklıklarını kapsayan geniş bir güvenlik ağı düşünmüştür. AB, güvenlik konusunda, bir yandan karşılıklı yardım ve dayanışma taahhütleri kapsamında, NATO gibi aktörlerle "tamamlayıcılık" esasına göre ortak hareket etmeyi planlarken, bir güvenlik topluluğu olmasını sağlayacak "bağımsızlık" hedefini de göz ardı etmemiştir. Birbiri ile çelişkili gibi görünen bu iki yaklaşım, AB'nin ortaklıktan tam bağımsızlığa geçmesinin hala zor olduğunu ortaya koymaktadır. Bu strateji ile AB, bağımsız bir güç olma isteğini bir kez daha vurgularken, üye devletlerin yetenek ve kapasiteleri konusunda henüz yeteri kadar hazır olamamaları nedeniyle de yine NATO gibi ortaklara tutunma ihtiyacını hissetmektedir.

AB, kendi birliğinin güvenliği, istikrarı ve vatandaşlarının refahı için, yeniden tasarlanan Avrupa Komşuluk Politikası ile öncelikle yakın çevresindeki toplumların dayanıklılığına katkı sağlamayı düşünmüştür. Birlik, aynı zamanda güvenilir bir genişleme politikası ile dayanıklılığı yakın çevresinin dışına çıkaracak bir düşünce de geliştirmiştir. Bu düşünce, bir süredir özellikle Kuzey Avrupa'daki üye devletlerin, komşuların

da çıkarlarını düşünerek politika yapmak ve çevrenin korunmasını sürdürülebilir kılmak için aktif olmanın önemini vurgulayan bir yaklaşımın, Birlik tarafından da geniş çerçevede benimsendiğini göstermektedir. AB, bu şekilde kendi güvenliğini ve istikrarını komşuları ve ortakları üzerinden değerlendirecek bir yaklaşım geliştirmiştir.

AB, çatışmaların yerel ve bölgesel boyutlarına vurgu yaparak, barışın sağlanması için pratik ve ilkeli bir yol izlenmesi gerektiğini, bunun için de çatışmalara bütünleşik bir yaklaşım getirmeyi düşünmüştür. Bunun için üye devletler, geniş, derin ve kalıcı bölgesel ve küresel ortaklıklara dayanan kapsamlı anlaşmalarla çok taraflı (çok aşamalı) bir yaklaşım benimseme konusunda anlaşmışlardır. AB, bu şekilde çatışmaların baştan önlenmesi konusundaki düşüncesini ortaya koymaktadır. Buna göre, tehditlere farklı düzeylerde yaklaşmak, çözüm için düşünülebilecek olasılıkların sayısını artırabilecek, bu da çatışmaları önleme konusunda önceden adım atmaya mümkün kılacaktır.

AB, güvenlik endişelerini iyi yönetebilmek, küreselleşmenin ekonomik kazanımlarından yararlanabilmek ve kültür ile kimlikleri ifade edebilmek için gönüllü olarak oluşturulacak bölgesel düzenler kurmak istemiştir. Birlik, başarılı bir bölgesel örgüt olarak, diğer bölgesel oluşumları desteklemektedir. Bir barış projesi olarak Avrupa'daki devletleri bir araya getiren ve bunda başarı sağlayan AB, dünyanın diğer bölgelerinde de benzer düzenlerin kurulabilmesi için önemli altyapı çalışmaları yapmaktadır. AB'nin bu düşüncesi, günümüzde gittikçe artan küresel baskılar ile toplumların yerel düzeydeki ihtiyaç ve beklentilerini karşılayacak bir orta yolu yansıtmaktadır.

AB, evrensellik, çok taraflı silahsızlanma ve silahların kontrolü, genişleyen üyelik gibi düşüncelerle küresel yönetimi dönüştürmek istemektedir. Bunun için Birlik, uluslararası insan hakları hukuku ve ceza hukuku ile uluslararası adalet divanı yargı yetkisinin tam olarak uygulanmasını desteklemektedir. AB, küresel yönetim düşüncesi ile hem kendi vatandaşlarının hem de diğer toplumların ihtiyaçlarının ve sorunlarının kurumlar vasıtasıyla giderilmeye çalışıldığı bir ortam yaratmayı, dolayısıyla sivil toplumun ve kurumların da aktif olarak karar alma süreçlerine katıldığı bir yapı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, AB'nin kendi vatandaşları için kurumların verimliliğini artırma çabalarının bir yansıması olarak düşünülebilir.

AB'nin yeni stratejisi, düşüncenin eyleme dönüşmesi için savunma işbirliğini derinleştirmek veya mali dayanışma ve esnekliği artırmak gibi önceliklerin uygulanabilmesine yönelik atılması gereken adımları

açıklamış, ortak eylemin uygulanabilmesi için de uygulama/ilerleme raporları yayınlamıştır. Bu raporların, AB'nin küresel bir güç olma konusunda ilk defa Avrupa Birliği Antlaşması'nda ortaya koyduğu hedefi gerçekleştirmeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin raporlar güçlü bir Avrupa için ortaklarla güçlü işbirliği yapılması gerektiğini ve özellikle çatışmalarla parçalanmış toplumları yeniden inşa edilmesi ve arabuluculuk yapılması gibi yeni önceliklerin benimsenmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu da AB'nin uluslararası olaylara müdahil olma ve sistemi doğrudan etkileyecek faaliyetler içinde olma isteğini anlatmaktadır. Benzer şekilde raporlar, ortak ülkelerle zirvelerin düzenlenmesinin öneminden, AB'nin kamu diplomasisi, kültürel diplomasi ve kalkınma mutabakatı gibi yeni konuları gündemine almasından bahsederek, üye devletlerin bu konulara geniş (küresel) bir perspektiften bakmaya karar verdiklerini göstermektedir.

Sonuç olarak, AB'nin küresel stratejisi, OGSP'nin mevcut yapısına ve faaliyetlerine yeni bir anlayış getirirken, Avrupa Savunma Bütünleşmesi ile de bütünleşme sürecine yeni bir kavram eklemiştir. Düşünceden eyleme geçerken, OGSP çok taraflı bir sistemin gereklerine uygun bir şekilde yeniden şekillendirilmiş ve faaliyet alanı genişletilmiştir. Örneğin, OGSP içinde bölgesel ve akıllı çok taraflılık vurgulanırken, operasyonların Birlik dışında konuşlandırılması ve ortakların kapasitelerinin geliştirilmesi için dayanıklılığın sağlanması da planlanmıştır. Diğer taraftan, küresel strateji ile çerçevesi yeniden çizilen OGSP, Avrupa Savunma Bütünleşmesi için bir temel oluşturmuştur. Avrupa Savunma Bütünleşmesi, güvenlik ve savunma konularıyla ilgili atılan yeni adımları özetler niteliktedir ve AB'nin siyasi bütünleşmesini güvenlik ve savunma perspektifinden anlamak için bir şablon ortaya koymaktadır. Buna göre, Avrupa Savunma Bütünleşmesi, bütünleşik bir yaklaşım ile açıklamaya çalıştığı sivil ve askeri operasyonlar için, AB'nin stratejik bağımsızlığını genişletme kabiliyetine sahip bir mekanizma olan Avrupa Savunma Fonu'nu bir araç olarak değerlendirmektedir. Avrupa Savunma Bütünleşmesi, diğer yandan da kapsamlı yaklaşımla etkili çok taraflılığı bir araya getirerek, üye devletler arasında iç bütünleşme sağlamayı amaçlayan PESCO'yu kullanmıştır. Söz konusu araçların karşılıklı etkileşimiyle şekillenen Avrupa Savunma Bütünleşmesi, ilkeli faydacılık görüşünü yansıtmaktadır. Dış eylemler ve OGSP için yol gösterici bir yaklaşım olan ilkeli faydacılık, esnek bir uluslararası aktivizm gerektirmekte, AB'nin pratik ve sonuç odaklı eylemlere yönelmesini sağlamaktadır.

Sonuç

AB'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası, stratejik düşünceyi takip eden ortak eylemlerle şekillenmiş ve günümüzde yeni kavramlar ve yaklaşımlarla farklı bir nitelik kazanmıştır. Buna göre, üye devletlerin AB güvenliğini komşu devletlerin güvenliği ile birlikte değerlendirdiklerini, dolayısıyla ortak güvenlik politikasına komşu bölgelerdeki toplumların dayanıklılığı konusunu da dâhil ettiklerini görüyoruz. Benzer şekilde, AB'nin çatışma ve krizlere karşı bütünleşik bir yaklaşım geliştirdiğini ve bu yaklaşımı hayata geçirebilmek için işbirliğine dayalı bölgesel düzenler oluşturma konusunda etkili adımlar attığını anlıyoruz. Yine, AB'nin küresel yönetimi teşvik etmek adına dünyanın birçok yerinde başarılı faaliyetlerde bulunduğunu görüyoruz. Bu çerçevede, AB'nin son beş yılda OGSP konusunda aldığı kararlar ve ortaya koyduğu uygulamalar, AB'nin OGSP konusundaki güncel görünümünü hakkında fikir vermekte ve Avrupa'nın savunma bütünleşmesinin temel dinamiklerini anlamamızı sağlamaktadır.

AB, güvenlik ve savunma konularıyla ilgili olarak somut adımlar atmıştır. Örneğin, ilk birleşik komuta merkezi olarak kurulan "Askeri Planlama ve Yürütme Yeteneği", AB'nin askeri eğitim görevlerini yerine getirmekte, AB'de barışı koruma, uluslararası güvenliği güçlendirme ve çatışma ile korsanlığı önleme gibi alanlarda planlama ve uygulamadan sorumlu olarak önemli bir faaliyeti hayata geçirmektedir. AB, ayrıca askeri operasyonlarının etkinliğini artırmak, ortakları desteklemek ve barış görevlerine katkıda bulunmak için AB bütçesi dışında, Avrupa Barış Aracı adı altında yeni bir fon olarak da oluşturmuştur. 2021 yılının Mart ayında yürürlüğe giren Avrupa Barış Aracı, 2021-2027 dönemi için AB bütçesi dışında 5 milyar Avro değerinde bir kaynağa sahip olacağını açıklamıştır. AB'nin güvenlik ve savunma konusunda attığı bu somut adımlar, OGSP konusunda üye devletlerin daha kararlı olduklarını ve AB'nin küresel bir güç olabilmek için askeri yapısını da güçlendirmesi gerektiği düşüncesini hayata geçirmeye başladıklarını göstermektedir.

AB, çatışma ve krizlere bütünleşik bir yaklaşım geliştirerek, komşularının dayanıklılığını artırmayı ve istikrarı sağlamayı hedeflemektedir. Örneğin, AB Sahel'de kalkınma ve insani destek, güvenlik ve göç konusunda işbirliğini desteklemeye devam etmiş ve bölgedeki OGSP görevlerine ek olarak, terörizm ve organize suçla mücadele eden G5 Sahel Müşterek Gücünün oluşturulmasını desteklenmiştir. Benzer şekilde, AB Irak'ın yeniden inşasına da yatırım yapmış, ulusal uzlaşmayı desteklemek için Irak hükümetiyle birlikte çalışmış, Suriye'de savaşı sona erdirmek için

BM liderliğindeki siyasi sürecin en güçlü destekçisi ve aynı zamanda önde gelen yardım bağışçısı olmuştur. Bir diğer önemli konu olan komşu bölgelerdeki toplumların dayanıklılığı ile ilgili olarak genel çerçeve AB ile NATO arasında 2016 ve 2018 yıllarında imzalanan iki ortak deklarasyonla çizilmiştir. AB ile NATO arasındaki işbirliği alanlarını genişleten bu girişim özellikle melez tehditlerle mücadele ve AB'nin Doğu ve Güney ortaklarının kapasite geliştirme çabalarını desteklemek üzerine odaklanmıştır. Buna göre, bazı AB ve NATO üyeleri “Melez Tehditlerle Mücadele için yeni Avrupa Mükemmeliyet Merkezi” içinde faaliyet göstermiş, melez tehditlere karşı koyma konusunda kısmi olarak ilerleme kaydetmeyi başarmışlardır (Helwig, 2018, s. 2). Bu örnekler bize AB'nin çatışma çözümünde askeri operasyonların dışında devletlerin uzun süreli istikrarını sağlayacak ve özellikle çatışmalarla düzenleri bozulan toplumların refahını geri kazandıracak önlemleri de benimsediğini ortaya koymaktadır. Çatışma çözümde konuya yukarıdan ve farklı açıları da görerek bakmak ve buna göre değerlendirmeler yapmak üye devletlerin bir süredir kazanmaya başladıkları bir yetenek olarak görülebilir.

AB, 21. yüzyılda küresel yönetim konusunda, çok taraflı kurallara dayalı düzenin temeli olarak güçlü bir BM için çaba göstermeyi ve uluslararası ve bölgesel örgütler, devletler ve devlet dışı aktörlerle küresel olarak koordineli ilişkiler geliştirmeyi hedeflemiştir. AB, son üç yıl içinde BM'ye olan bağlılığını artırmış, BM barışı koruma görevlerine en büyük katkıyı sağlamıştır. AB aynı zamanda yeni nesil ticaret anlaşmaları da yapmayı planlamış ve bunları hayata geçirmiştir. Örneğin Kanada, Japonya, Vietnam ve Singapur ile yeni nesil ticaret ve siyasi anlaşmalar imzalamıştır. Bu “serbest ve adil” ticaret anlaşmaları, uluslararası standartların çitasını yükselterek işçi haklarını, çevreyi ve geleneksel ürünleri korumakta, siyasi işbirliği anlaşmaları, insan haklarını ve iyi yönetişimi geliştirmeye yardımcı olmaktadır. AB, ayrıca, Yeni Avrupa Kalkınma Mutabakatında yansıtıldığı gibi sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin uygulanmasına öncülük etmektedir.

Sonuç olarak, AB üye devletlerinin AB ekonomik bütünleşmesinin yanında, dış güvenlik ve savunma konularında, siyasi bütünleşmesinin bir parçası olarak adım atmaları ve AB'yi uluslararası arenada önemli bir aktör haline getirmek için 1993 yılında Avrupa Birliği Antlaşması ile başlattıkları süreç, 2016 yılında küresel stratejinin duyurulmasıyla yeni bir boyut kazanmıştır. Bütünleşik yaklaşım, dayanıklılık ve ilkeli faydacılık gibi ortak dış güvenlik ve savunma konularında alan genişletici ve eylem derinliği sağlayan küresel strateji, Avrupa savunma bütünleşmesi ile de üzerinde detaylı araştırma yapılacak bir kavramı ortaya çıkarmıştır.

Ek Beyan / Declaration

Makalenin tüm süreçlerinde TESAM'ın araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

In all processes of the article, TESAM's research and publication ethics principles were followed.

There is no potential conflict of interest in this study.

The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

Barbé, E. and Morillas P. (2019). The EU global strategy: The dynamics of a more politicized and politically integrated foreign policy. *Cambridge Review of International Affairs*, 32(6), 753-770.

Bargués, P. and Morillas P. (2021). From democratization to fostering resilience: EU intervention and the challenges of building institutions, social trust, and legitimacy in Bosnia and Herzegovina. *Democratization*, 28(7), 1319-1337.

Biscop, S. (2021). Analysing the EU global strategy on foreign and security policy. In J. Rehl (Ed.), *Handbook on CSDP, the common security and defence policy of the European Union*, (pp. 29-36). Vienna: Publication of the Federal Ministry of Defence of the Republic of Austria.

Biscop, S. (2016). The EU global strategy: realpolitik with European characteristics. In J. Woischnik (Ed.), *Might and right in world politics*, (pp. 91-97). Rio de Janeiro: Konrad-Adenauer-Stiftung.

Boşilcã, R., Stenberg, M. and Riddervold, M. (2021). Copying in EU security and defence policies: the case of EUNAVFOR MED operation Sophia. *European Security*, 30(2), 218-236.

Cross, M. and Davis, K. (2016). The EU global strategy and diplomacy.

Contemporary Security Policy, 37(3), 402-413.

Csornai, Z. (2017). Evaluating the effects of Brexit on the EU's common security and defence policy. *KKI Policy Brief*, 14, 1-12.

Duke, S. W. (2019). The competing logics of EU security and defence. *Survival, Global Politics and Strategy*, 61(2), 123-142.

European External Action Service. (2016). Implementation plan on security and defence. Erişim tarihi: 22.04.2021, https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_implementation_plan_st14392.en16_0.pdf.

European External Action Service. (2016). Shared vision, common action: a stronger Europe, a global strategy for the European Union's foreign and security policy. Erişim tarihi: 22.04.2021, https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf.

European External Action Service. (2017). From shared vision to common action: implementing the EU global strategy, year 1. Erişim tarihi: 22.04.2021, https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs-report-full_brochure_year_1.pdf.

European External Action Service. (2018). Implementing the EU global strategy, year 2. Erişim tarihi: 22.04.2021, https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_annual_report_year_2.pdf.

European External Action Service. (2019). The European Union's global strategy, three years on, looking forward. Erişim tarihi: 22.04.2021, https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eu_global_strategy_2019.pdf.

Giusti, S. (2020). The European Union global strategy and the EU's maieutic role. *JCMS*, 58(6), 1452-1468.

Hage, F. M. (2020). Allocating political attention in the EU's foreign and security policy: the effect of supranational agenda-setters. *European Union Politics*, 21(4), 634-656.

Helwig, N. (2018). New tasks for EU-NATO cooperation: an inclusive EU defence policy requires close collaboration with NATO. *German Institute for International and Security Affairs*, 4, 1-4.

Higgott, R. and Van Langenhove, L. (2016). Towards an EU strategy for international cultural relations: an initial, critical but constructive analysis. *Policy Paper, Institute for European Studies*, 1, 1-16.

Joseph, J. and Juncos, E. A. (2020). A promise not fulfilled: the (non) implementation of the resilience turn in EU peacebuilding. *Contemporary Security Policy*, 41(2), 287-310.

Juncos, E. A. (2017). Resilience as the new EU foreign policy paradigm: a pragmatist turn? *European Security*, 26(1), 1-18.

Kenealy, D. (2019). The EU's foreign, security and defence policies in an unstable world. In K. Hughes (Ed.), *The future of Europe: disruption, continuity and change*, [pp. 123-128]. Edinburgh: Scottish Centre on European Studies, UK.

Koppa, E. M. (2019). The relationship between CSDP and NATO after Brexit and the EU global strategy. *FEPS Studies*, April, 1-29.

Korosteleva, E. A. and Flockhart, T. (2020). Resilience in EU and international institutions: redefining local ownership in a new global governance agenda. *Contemporary Security Policy*, 41(2), 153-175.

Korosteleva, E. A. (2020). Reclaiming resilience back: a local turn in EU external governance. *Contemporary Security Policy*, 41(2), 241-262.

Leuprecht, C. (2019). New opportunities in common security and defence policy: joining PESCO. *Australian and New Zealand Journal of European Studies*, 11(3), 76-96.

Lucia, E. L. (2017). Performing EU agency by experimenting the 'comprehensive approach': the European Union Sahel strategy. *Journal of Contemporary African Studies*, 35(4), 451-468.

Petrova, I. and Delcour, L. (2020). From principle to practice? The resilience-local ownership nexus in the EU eastern partnership policy. *Contemporary Security Policy*, 41(2), 336-360.

Reykers, Yf. (2017). EU battlegroups: high costs, no benefits. *Contemporary Security Policy*, 38(3), 457-470.

Tardy, T. (2018). Does European defence really matter? Fortunes and misfortunes of the common security and defence policy. *European Security*, 27(2), 119-137.

Tocci, N. (2017). From the European security strategy to the EU global strategy: explaining the journey. *International Politics*, 54(2), 487-502.

Tocci, N. (2016). The making of the EU global strategy. *Contemporary*

Security Policy, 37(3), 461-472.

Tocci, N. (2018). Towards a European security and defence union: was 2017 a watershed? *JCMS*, 56, 131-141.